

Опубліковано:

Т. О. Пасько // Вісник Української академії банківської справи. – 2006. – № 1 (20). – С. 117-119.

УДК 336.226.12

Т.О. Пасько, канд. екон. наук., доц.

Українська академія банківської справи

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В СФЕРІ ДОХОДІВ

У статті визначаються принципи бюджетної політики у сфері доходів, досліджуються умови забезпечення стабільності доходів бюджету. Пропонуються напрями подальшого вдосконалення діяльності державних податкових органів, які будуть сприяти забезпеченню фінансової стабільності в Україні.

Ключові слова: бюджетна політика, доходи бюджету, принципи, умови забезпечення.

Постановка проблеми. Забезпечення довгострокового економічного зростання та якісної структури перебудови економіки потребує мобілізації усіх напрямків державної економічної політики, в тому числі і бюджетної.[1] На сучасному етапі розвитку економіки питання формування бюджетної політики в сфері доходів є досить актуальними. Від того, які сьогодні існують принципи бюджетної політики у сфері доходів та створені умови щодо забезпечення стабільності доходів, залежить фінансова стабільність в Україні.

Аналіз останніх публікацій. Проблеми формування бюджетної політики є досить актуальними не тільки в період складання Державного бюджету України на 2006 рік, а й для пошуку шляхів виходу з економічної кризи. Такі питання широко обговорюється в економічній літературі. Українські вчені мають певні наукові здобутки в дослідженні теоретичних та практичних аспектів планування податкових надходжень до бюджету. Особливої уваги заслуговують роботи вітчизняних науковців, зокрема, В.П. Вишневського, С. Сутиріна, Ю.В. Чередніченко, І.О. Луніної Л.М. Шаблістої та інш.

Невирішені раніше частини проблеми. Віддаючи належне науковим здобуткам видатних вчених, слід відзначити, що сьогодні залишаються дискусійними питання щодо формування належних принципів та умов забезпечення стабільності доходної частини бюджету а також шляхів удосконалення бюджетної політики в сфері доходів.

Мета статті полягає в дослідженні сучасних особливостей формування бюджетної політики в Україні в сфері доходів, визначенні принципів та умов забезпечення стабільності доходної частини бюджету.

Основна частина.

Сьогодні при формуванні бюджетної політики в сфері доходів необхідно враховувати економічне становище в Україні, завдання національної економіки: стимулювання динамічного розвитку економіки, структурну перебудову економіки, зменшення інфляції, заохочення інвестиційної та іноваційної діяльності, стимулювання розвитку самозайнятості, підвищення добробуту населення.

Кінцевою метою формування доходної частини Державного бюджету має бути пошук паритету між інтересами підприємництва та державними інтересами. Це означає, що бюджетна політика доходів не повинна бути тягарем для підприємництва та стримувати його економічний розвиток.

Державний бюджет повинен формуватися за допомогою науково-обґрунтованої системи прогнозування макроекономічних показників економічного і соціального розвитку України в розрізі основних галузей економіки з врахуванням майбутніх очікуваних ризиків. Сьогодні до таких ризиків слід віднести: можливе збільшення росту імпорتنих цін на газ, нестабільність на світовому ринку нафти, падіння цін на основних для українських експортерів ринках, недоотримання запланованих надходжень від приватизації та інш. Крім того, показники доходів бюджету повинні відповідати показникам Національного банку України, приведеним в „Основних принципах грошово-кредитної політики на 2006 р.” (показникам зростання реальної заробітної плати, зростання цін на товари та послуги, валютного курсу, рівня інфляції тощо).

Євроінтеграційна стратегія розвитку України, реформування підходів до планування доходів потребують спрямування зусиль на збільшення доходної частини з дотриманням головних принципів формування бюджетної політики держави.

Вважаємо, що основними принципами бюджетної політики у сфері доходів повинні бути:

- формування доходів у відповідності до чинного законодавства;
- встановлення найбільш важливих податків, які забезпечують основну масу надходжень до державного бюджету;
- планування доходів з врахуванням податкового боргу за минулі роки;
- зменшення податкового тиску та його незалежність від форм власності,
- рівний підхід до умов оподаткування різних суб'єктів;
- спрощення системи справляння податків і зборів;
- впровадження чітких та зрозумілих процедур податкового адміністрування;
- уніфікація форм податкової звітності та вдосконалення інструкцій щодо їх заповнення;
- створення системи приймання податкової звітності від платників податків в електронному вигляді;
- максимальне зближення бухгалтерського та податкового обліку;
- створення сприятливих умов для модернізації, розвитку пріоритетних галузей, прискореного розвитку малого та середнього бізнесу.

Для реалізації таких принципів в Україні повинні бути створені наступні умови щодо забезпечення стабільності доходної частини бюджету:

- заборона будь-яких форм взаємозаліків та розрахунків з бюджетом у негрошовій формі, окрім векселів з ПДВ;
- заборона реструктуризації та списання податкової заборгованості суб'єктів господарювання за податками, зборами, обов'язковими платежами. Особливу увагу необхідно звернути на ліквідацію простроченої заборгованості із відшкодування ПДВ з обов'язком

- недопущення її у подальшому;
- заборона списання заборгованості за кредитами, залученими суб'єктами господарювання під державні гарантії;
 - підвищення рівня збирання податків, зборів, обов'язкових платежів із застосуванням сучасних технологій податкового адміністрування та впорядкування податкових правовідносин;
 - підвищення ефективності приватизації державного майна та повернення у бюджет коштів від переоцінки державного майна;
 - збільшення доходів до Державного бюджету від державних монополій та за рахунок цільового та ефективного використання частки майна, що перебуває у державній власності;
 - удосконалення структури податкових надходжень до зведеного бюджету шляхом збільшення часток акцизних зборів, рентних і екологічних платежів. [2]

Крім того, сьогодні значно знизилась ефективність основних загальнодержавних податків. Це обумовлюється перш за все значними ухиленнями від оподаткування. Для забезпечення повного, своєчасного надходження законодавчо встановлених в Україні податків, зборів, обов'язкових платежів необхідно зосередити зусилля на ліквідації схем створення штучної збитковості та мінімізації податкових зобов'язань.

Однією з найбільш поширених схем є використання механізму реалізації товарів за заниженими цінами або отримання товарів (послуг) за завищеними цінами. Такі схеми застосовуються, зокрема, для штучного завищення сум податкового кредиту з податку на додану вартість. Це характерно для фінансово-промислових груп, які контролюють весь виробничий цикл, наприклад, від видобутку і підготовки сировини (гірничо-збагачувальні комбінати) до виробництва (металургійні комбінати) та реалізації кінцевого продукту (торгові дома, комісіонери тощо).

Наступною схемою мінімізації податкових зобов'язань є використання транзитних підприємств для зменшення податкових зобов'язань з податку на прибуток. В таких схемах, як правило, беруть участь декілька фіктивних

фірм, які перерозподіляють прибуток та зменшують сплату податку.

З метою отримання відшкодування ПДВ також поширеними залишаються операції з імпорту товарів через підприємства з іноземними інвестиціями, які мають статус пільгових підприємств, а також офшорних зон.

Розповсюдженою схемою мінімізації податкових зобов'язань є використання нульової ставки ПДВ, що застосовується для експортних операцій. Сутність цієї схеми полягає в тому, що до країн, розташованих в офшорних зонах, експорт товарів відбувається за цінами, нижчими, ніж світові. В свою чергу, реалізація товарів з офшорних зон відбувається за світовими цінами. На наш погляд, необхідна ціла низка заходів для подолання таких явищ, а саме: здійснювати відбір експортних операцій за критеріями ризику, вводити систему постійного моніторингу митного оформлення таких операцій, застосувати такі форми митного контролю, як спільний огляд задекларованих до вивозу товарів та відбір зразків для подальшого проведення експертних досліджень; а головне - впровадити чітку методику розрахунку індикативних цін, що має базуватися на реальних світових цінах і дозволить визначити митну вартість продукції, що експортується.

В цілому для ліквідації схем створення штучної збитковості та мінімізації податкових зобов'язань слід розробити інструментарій, який би включав необхідні важелі: на законодавчому рівні, на рівні місцевих податкових органів, на рівні страхових організацій та банків, завдяки яким можливі схеми мінімізації податкових зобов'язань, а також на рівні порушників, насамперед, бюджетоутворюючих підприємств.

Формування податкової політики у сфері доходів залежить також і від забезпечення компетентної та неупередженої діяльності податкових органів. Вагаємо, що найважливішими напрямками вдосконалення діяльності державних податкових органів, від якої в кінцевому рахунку залежить своєчасність та повнота надходжень до бюджету, є:

-підвищення рівня управління персоналом державної податкової

служби шляхом вдосконалення як системи професійної підготовки і перепідготовки кадрів, так і системи відбору кадрів до державних податкових органів;

-надання своєчасних та якісних послуг платникам податків (консультативні послуги з роз'яснення податкового законодавства, забезпечення формами податкової звітності, інструкціями щодо їх заповнення та інш.);

-вдосконалення контрольно-перевірочної роботи, налагодження системи обміну оперативною та аналітичною інформацією з різними контролюючими організаціями, податковими органами країн світу з метою забезпечення захисту економічних інтересів України у галузі оподаткування;

[3]

-удосконалення державної системи моніторингу сплати податків зборів, обов'язкових платежів на основі встановлення диференційованого підходу до організації контролю за діяльністю платників податків.

Реалізація цих заходів призведе не тільки до збільшення надходжень до бюджету, а й до зменшення тіньового сектора економіки і досягнення прозорості податкової системи.

Висновки

Кінцевою метою формування доходної частини бюджету має бути пошук паритету між інтересами підприємництва та державними інтересами. Політика формування надходжень до бюджету не повинна бути тягарем для підприємництва та стримувати його економічний розвиток.

При формуванні бюджетної політики в сфері доходів необхідно враховувати належні принципи та умови для забезпечення стабільності доходної частини бюджету.

Для забезпечення повного, своєчасного надходження законодавчо встановлених в Україні податків, зборів, обов'язкових платежів необхідно зосередити зусилля на ліквідацію схем створення штучної збитковості та мінімізації податкових зобов'язань.

Формування бюджетної політики у сфері доходів залежить від

здійснення заходів щодо вдосконалення діяльності податкових органів, що забезпечить в перспективі зміну філософії спілкування з платниками податків з фіскальної на добровільну сплату податків і зборів.

Список літератури

1. Послання Президента України до Верховної Ради України „Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки”

2. Чередніченко Ю.В. Місце податків і видатків у формуванні бюджетної політики держави // Засади формування бюджетної політики держави: Наук. монографія. - К.: Національна академія управління, 2003.- С. 157- 173.

3. Наказ ДПА України „Про внесення змін до Стратегічного плану розвитку державної податкової служби України на період до 2013 року” від 29.09.2005 р. № 420.

Summary

The article fixes the principles of budget policy in income sphere, studies the conditions of stability securing incomes budget. The directions of subsequent perfection of state tax organ activity, which will assist to financial stability in Ukraine, are proposed.